UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Octaua, si in hoc salte[m] infidele[m] ducere possit ea [con]ditione vt ad fide[m] conuertatur? No[n].

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

¶ Ut ergo. ¶ Hec eſt. vij. pars. q. in q̄ redit ad ppoſitū principale, ſcȝ ad oſtēdēdū q̄ altero viuēte non poteſt alter contrahere. Io. de fan.

Tantū valet. ¶ Caſus. Tam forte eſt vinculū matrimonij, vt q̄uis cauſa plis ꝯtrahat, tn̄ p ſterilitate nō ſeparat: imo ſi aliā cauſa plis ſupduxerit adulteriū erit, et ſi vera vxor cōſentiat, q̄uis apđ antiquos patres obtinuerit aliter. Ben.

nō ſeparent. Ut ergo ex premiſſis colligit, nō lȝ huic dimiſſa vxore ſua aliā ducere. manet em̄ inter eos quoddā vinculū ꝯiugale, qđ nec ipſa ſeparatione diſſoluitur.

Unde Auguſt. ait in libro de bono coniugali.

¶ Sterilē vxorē dimittere, et cauſa fecunditatis aliā ducere alicui non licet.

Tantū valet vīculū ſociale[a], vt cū cauſa pcreādi colligit, nec ipſa cauſa pcreādi diſſoluat. poſſet[b] em̄ homo ſterilē dimittere vxorē, ⁊ aliā[c] ducere de q̄ filios haberet, ⁊ tamē nō lȝ. Item. Manet vinculū nuptiale etiā ſi ples cui⁹ cauſa initū eſt, manifeſta ſterilitate nō ſubſequat, ita vt iam ſciētib⁹ cōiugib⁹ non ſe filios habituros, ſeparare tn̄ ſe vel ipſa cauſa filiorū, atq; alijs copulare non liceat. Qđ ſi fecerit, cū eis qb⁹ ſe copulauerit, adulteriū cōmittūt: ipſo autē manēte cōiugio, plane vxorū volūtate adhibere aliā vn̄ cōes filij naſcant vnius cōmixtione, ac ſemine alteri⁹[d], aut iure aut ptāte apđ antiq̊s[e] patres fas erat: vtrū etiā nunc fas ſit, temere[f] nō dixerim.

Idem in eodē. ¶ De eodē.

Uſq; adeo inter viuentes manent ſemel inita federa nuptiarū, vt poti⁹ inter ſe ſint ꝯiuges etiā ſeparati, q̄ cū his qb⁹ adheſerūt. ⁊ paulo poſt. Manet inter viuētes q̊dam vinculū coniugale, quod nec ſeparatio, nec cum altero copulatio poſſit auferre: ſicut apoſtata aīa velut de cōiugio Chriſti recedēs, etiā fide perdita ſacramētū[g] fidei nō amittit, qđ in lauacro regenerationis accepit. redderet em̄ pculdubio redeūti ſi amiſiſſet abſcedens. Habet[h] autē hoc q̄ receſſit ad cumulū ſupplicij, non ad meritum premij.

¶ Queſtio. viij.

Cum itaq;[i] pbatū ſit q̄ hic vxorē ſuā dimittē et aliā ducere nō poteſt. Querit ſi liceat ei hac ꝯditiōe peccare vt infidelē ad fidē adducat, qđ nō poſſe fieri Aug. affirmat in li. de adulterinis coniugijs ita dicens.

¶ Nō dȝ aliq̄s a cōtinētie voto recedere, etiam ſi infidelis chriſtianā ſe fieri polliceat.

Non ſolū mechandum nō eſt, qđ facit nō quidam[k], ſed oīs q̄ dimittit vxorē ſuā, ⁊ ducit alterā[l], ⁊ ſi pptereā eā duxerit vt chriſtianā faciat, ſȝ etiā quiſq; nō alligat⁹ vxori ꝯtinētiā deo vouit, nullo modo dȝ iſta compēſatione[m] peccare, vt ideo credat vxorē ſibi eſſe ducēdā, q2 pmiſit[n] que nuptias ei⁹ appetit, futurā ſe eſſe chriſtianā. qđ em̄ cuiq; anteq̄ vouiſſet licebat: cū ſe id nūq̄ facturū vouerit, nō licebit: ſi tn̄ id vouerit qđ vouendū ſit, ſicuti eſt ppetua v̄ginitas, vel poſt experta connubia ſolutis

vij. ps.

a ¶ Sociale. Id eſt matrimonium, qđ duos ſociat. Et eſt arg. q̄ cauſa ceſſante nō ceſſat conſtitutio: vt. ȝ. e. q. j. dixit. ȝ. lxj. diſtic. §. his oībus. ꝯ. So. hoc ⁊ illud non tāgunt ſe. nā ibi cauſa appellatur p q̄ excludēda aliquid conſtituitur: vt ibi. ff. de poſtu. l. j. §. ſexū. hic v̄o appellatur p qua habenda matrimoniū cōtrahitur.

b ¶ Poſſet. de facto.

† Sil'e iij. q. vj. hec q̄p: pe. v̄. nā eū ⁊c.

c ¶ Aliā. ȝ. di. lvi. iſmahel.

d ¶ Alterius. ſcȝ vxoris.

e ¶ Apđ antiq̊s. ȝ. e. q. iiij. dixit.

f ¶ Temere nō dixerim. Meli⁹ eſt pie dubitare q̄ temere definire. Dic temere nō dixerim id eſt nullo modo dicā, quia temerarium eſſet dicere et ſic ſentire.

Uſq; adeo. ¶ Caſ⁹. Manet character matrimonij et vinculum cōiugale etiaȝ ſi diuortiū interueniat, ſicut manet character baptiſmatis etſi apoſtatando a charitate recedat.

g ¶ Sacramentum, id eſt characterem.

h ¶ Habet autē hoc. ȝ. j. queſt. j. quod quidam. ȝ. xij. q. j. ſcimus.

‡ Ad h⁹ xxiij. q. iiij. q̄đ faciet. Archi.

Cum itaq;. ¶ Caſus. Hic proponitur. viij. queſtio qua queritur an liceat ducere infidelē ſub ea conditione vt conuertatur, ⁊ certum eſt q̄ non propter imparem cultum: vt. ȝ. xxviij. queſt. ij. decime. ſed ſponſalia, vt dicit H. ea conditione contrahi poſſunt: vt. xxviij. q. j. non oportet. Idem etiam poſſet dici in matrimonio, licet Hug. contradicat. Sed quia hec queſtio determinata erat, ideo ponit aliam queſtionem ſcilicet an liceat alicui peccare vt infidelem ad fidem conuertat: et dicendum eſt q̄ non: vt in ſeq. ca.

i ¶ Cū itaq;. hec fuit. viij. qō. an liceat ducere vxoreȝ infidelē ſub ea conditione vt conuertat? Et certum eſt q̄ pure non poteſt contrahere cum ea: vt. xxviij. q. j. cap. caue. ⁊ ca. nō oportet. ſed omittit magiſter queſtionem illam quam poſuit ſuperius in themate: quia determinata erat ſupra. xxviij. queſtione. j. nō oportet. et ponit aliam que ſimiliter determiata eſt. niſi diſtinctione, quod ait.

Muller fidelis an infideſubea cōditione vt cōuertat.

Non ſolum. ¶ Caſus. Dicitur hic q̄ ſi fidelis vxorem ſuam fidelem dimittit, et paganam ſuperducit hac conditione vt baptizetur: manifeſtū eſt eum mechari. Nam et ſi ſolutus eſſet ab vxore, ⁊ votū emiſiſſet, ſub ea conditione ſibi contrahere non liceret, cum votum debeat adimplere. ſed ſi ſolutus fuiſſet, hoc ei ante votum facere licebat: ſed votum factum nulla conditione rumpetur, cum ſine cōditiōe fuerit emiſſum.

k ¶ Quidam faciunt. Cognoſcendo aliā non dimiſſa ſua.

l ¶ Ducit alterā. Mechatur.

m ¶ Compenſatione. Argu. q̄ in illicitis compenſatio non debet admitti. xxxiij. queſt. v. ſi dicat. j. queſt. j. nō eſt putanda. xxij. queſtione. ij. primum. ⁊ ca. ne quis. ⁊ cap. faciat. ſupra diſtinctio. lv. ſi euangelica. xiiij. diſtinctio. quod ait.

n ¶ Quia pmiſit. Hic collige q̄ licet interdū ſub ꝯditione contrahere, vt. ȝ. xxviij. q. j. non oportet.

a ¶ Conditione. Ex hoc videt̃ ꝙ nunqꝫ ſubintelliguntur conditiones in iuramento: qđ falſum eſt: vt notaui. ſ.xxvij.q.ij.§.j.qꝛ generales intelligunt̃, ⁊ ſi non ſpeciales, vt ſi deus voluerit, ſi vixero, ſi potero. ſꝫ ſpeciales non intelligũtur niſi exprimãtur: vt ſi hoc feceris: vt.C. de ꝯdi.ob tur.cau. ſi repetendi. ff. de verbo.oblig. quicqđ.niſi vbi lex permiſit aliquid tacite agi inter ꝯhentes. tunc enĩ illud ꝓ expreſſo habetur: vt ff.ſi cer.pet.cũ qđ. ff.de verb.obliga. triticũ.qñqꝫ lex ipſa ſpeciales conditiões ſubintelligit vt in ſtipulatione dotis ſubintelligit̃ hoc, ſi nuptie fuerunt ſecute: vt.ff. de iure do.ſtipulationẽ. et hoc ſi non immoderatum qđ precipitur: vt.ff.ꝺ ope.li. ſi libertus. extra de iureiurã. quintauallis.

b ¶ Conditione. Not.arg.a cõtrario ſenſu ſubaudiuntur et alie conditiões vt dixi.xxvij. q.ij.§.j.

a vinculo cõiugali vidualis caſtitas, ſeu ex conſenſu vouẽtibus ⁊ carnalia debita ſibi inuicẽ relaxantib⁹ fidelib⁹ caſtiſqꝫ cõiugibus qđ alterũ ſine altera, vel alterã ſine altero vouere fas non eſt, iugis continentia: hec ergo ⁊ ſi qua alia ſũt q̃ rectiſſime vouẽt, cũ hoĩes vouerit, nulla cõditiõe[a] rũpẽda ſũt q̃ ſine vlla ꝯditiõe[b] vouerĩt.

¶ Cauſa xxxiij.

Uidam vir[c] maleficijs ĩpeditus vxori ſue debitũ reddere non poterat. ali⁹ interim clanculo eã corrupit. a viro ſuo ſeparata, corruptori ſuo publice nubit. crimen quod admiſerat corde tm̃ deo confitet̃. reddit̃ huic facultas cognoſcendi eã. repetit vxorẽ ſuã: qua recepta vt expediti⁹ orõni vacaret, et ad carnes agni[d] puri⁹ accederet, cõtinentiã ſe ſeruaturũ ꝓmiſit vxor ꝓo cõſenſũ non adhibuit. Hic primũ q̃rit̃ an ꝓpter impoſſibilitatem coeũdi, a viro ſuo aliqua ſit ſeparãda? Secundo, an poſt ſeparationem ei nubere valeat cuꝫ quo prius fornicata eſt? Tertio, ſi ſola confeſſione[e] cordis crimen poſſit deleri? Quarto, ſi tempore oratiõis quis valeat reddere coniugij debitum? Quinto, an vir ſine conſenſu vxoris cõtinentiã vouere poſſit, vel ſi minis vel terrorib⁹ licentiam vouendi ab ea extorquere valeat?

¶ Queſtio.j.

Uod aũt[f] ꝓpter ĩpoſſibilitatẽ reddendi debitũ mulier a viro ſuo ſeparari non poſſit, authoritate euãgelica ⁊ apl'ica[g] probat̃. Sic enĩ xp̄s ait in euangelio. Nulli licet dimittere vxorẽ ſuam, niſi cauſa fornicationis: vel qua[h] alter eorũ (ſicut Auguſtinus exponit) fornicatus fuerit, vel ad quam alter alterum pertrahere voluerit.

Quidam vir. ¶ Caſ⁹ Poſt matrimonij impedimenta expedita ſuperi⁹, ſupponit Gra.cauſam.xxxiij.i qua tractat de ĩpotẽtia coeũdi, et de enormitate delicti ⁊ de tempore feriarum: ⁊ alia quedam annectit. Ut aũt hec ⁊ alia faciat premittit thema, de quo quinqꝫ elicit queſtiones.

c ¶ Quidã vir. Tractauit Gra.ſ.de impedimento matrimonij qđ procedit ex aĩo ⁊ etiã de eo qđ procedit tã ex animo q̃ꝫ ex corpore cõiũctim. nũc tractat in cauſa iſta de eo quod procedit tantũ ex corpore, tractat etiã de quibuſdam alijs impedimentis: vt de frig. ⁊ malefic.c.j.⁊.iij.et de enormitate delicti: vt.j.q.ij.de his.et ſequentibus, et de tempore feriarum: vt.j.q.iiij.per totum.

d ¶ Agni.i.chriſti: de quo dicitur ecce agnus dei. de cõſe.diſt.iiij.nemo.

e ¶ Confeſſione.i.contritione.

Quod autẽ. ¶ Hec queſtio diuiditur in tres partes. In prima quarum ꝓbatur ꝙ frigiditas ſeparat matrimonium. Secunda ibi, Hoc autem. Tertia ibi, Ecce ꝙ impoſſibile. Joan.de fan.

¶ Caſus. Hic intitulatur prima queſtio, in qua querit̃ an impoſſibilitas coeundi ſeparat matrimonium. Et diſtingue ꝙ eſt triplex impoſſibilitas. Una que procedit ex animo: vt in furioſo: vt.ſ.xxxi.q.vij.neqꝫ furioſus. Alia que procedit ex corpore vt in maleficiato et frigido: vt j.e.ca.j.ij.et.iij. Tertia prouenit ex vtroqꝫ, vt in puero, quecunqꝫ autẽ impoſſibilitas ſit, non impedit matrimonium ꝯtractũ ⁊ ꝯſummatũ, ſed bene cõtrahendũ: vt.j.e.§.⁊ ca.ſequẽtib⁹. In puero autẽ nõ impedit contrahendum: vt.xxxj.q.ij.ſi verũ. Probat ergo in hoc.§.authoritate euangelica et apoſtolica ꝙ impoſſibilitas non dirimit matrimonium cuꝫ ſola fornicatio dirimat: poſtea ſoluit dicẽs ꝙ ĩpoſſibilitas dirimit matrimoniũ non conſummatũ, ſed conſummãdum: et ad hoc inducit ſequentia capitula.

f ¶ Quod autẽ. Hic depingitur prima queſtio, an ſcꝫ impoſſibilitas coeundi ſeparet matrimoniũ. Et nota ꝙ eſt triplex ĩpoſſibilitas, impoſſibilitas ex animo, vt in furioſo.ſ.proxi. qõe.vij.neqꝫ furioſus.ex corpore, vt in frigido ⁊ maleficiato. j.e.c.j.ij.et iij.ex vtroqꝫ, vt in puero: vt.xxx.q.ij. vbi. Uel ſic diſtinguas. Alia eſt naturalis impotentia vt frigiditas. alia accidẽtalis vt maleficiũ. ⁊ quecunqꝫ ſit ĩpotentia, ſi matrimoniuꝫ preceſſit illam, ita ꝙ effecti ſunt vna caro, propter nullam cauſam ſuperuenientem poſſunt ſeparari vt.ſ.,px.q.vij hi qui matrimonium. niſi propter fornicationem: vt.ſ. proxi.queſtio.j.dixit. vbi vero impedimentum: preceſſit matrimonium, refert vtrum ſit perpetuum: quia tũc ſeparari poſſunt, argum.j.e.ſi per ſortiarias.ſi temporale, nequaq̃ꝫ. Et nota ꝙ licet iura emanauerint diuerſa ſuper hoc, ſcilicet vſqꝫ ad quod tempus deberent manere ſimul ad hoc vt maleficium videatur perpetuum: vt extra de frig.et maleſi.c.j.⁊.C.de repu.in cauſis. tamen per celeſtinum tempus determinatum eſt trienniũ: vt in eo.tit.laudabilem. Et idem dicit auten.de nup.§.per occaſionem.colla.iiij. hoc tamen exaudi cum ante triennium non poteſt conſtare de impedimento naturali: vt colligitur in predicta decre.laudabilem. et hoc dico tam in frigido q̃ꝫ in maleficiato. ⁊ hoc triẽnium currit a tempore quo tentauerunt coire: vt colligitur in auten.predi. vbi autem dubitatur an preceſſerit maleficium an ſecutum ſit: preſumendum eſt ꝙ ſecutum ſit poſt matrimonium: argu.C.de edil.edic.l.iij.et hoc fauore matrimonij.xxxv.q.vj.videtur.palea eſt.

g ¶ Et apoſtolica. Sophiſtice inducit Gra.omnia iſta qꝛ de conſummato matrimonio intelliguntur.

h ¶ Qua. Scꝫ corporali.

Not. ex ꝺ fri. et male fi.c.vj. in fi. Dic ꝙ hoc triẽnium dꝫ eſſe ꝯtinuũ. ex de frig. ⁊ male. lr̃e.i fi. Sꝫ qđ ſi vir vadit ad ſanctũ petrũ ⁊ ſtat per tps: nũ qđ iſtđ tps cõputabitur in iſto triẽnio? Dicit guil. nazo ꝙ non: ar. ex ꝺ cõceſ. preben.qꝛ diuerſitatẽ. ſꝫ adhuc ſimul cohabitabũt ꝑ tm̃ tps ſi.ij.q. vj.anteriorum.§.ad hoc.ex de eo q̃ mit.in poſ.cuꝫ ſicut.et in p̄dic. decret. lr̃e.cuꝫ ex iuſta cã fuerit abſens.ex de offi. dele.cõſultationibus. Archi.